

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра публічного та приватного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН

(назва навчальної дисципліни)

підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності D8 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-наукової програми «Право»
(назва освітньо-наукової програми)

тип дисципліни підготовка за спеціальністю

2025 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

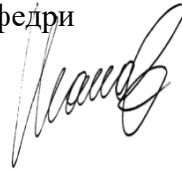

АНТОН ЧУБ

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою публічного та приватного права
протокол № 7
від «29» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Ірина КОЗАКОВА

Укладач: *Веселовська Наталія Олександрівна*, кандидат юридичних наук, доцент.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни *«Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин»* доцільне після опанування здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня базових знань з теорії держави і права, конституційного права, міжнародного права та міжнародного права прав людини, а також галузевих дисциплін, що забезпечують розуміння механізмів реалізації принципу рівності та недискримінації, зокрема трудового, адміністративного, кримінального та сімейного права, і міжгалузевих правових інститутів у сфері прав людини та протидії дискримінації. Необхідними є навички наукового аналізу, роботи з академічними джерелами, використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин»* є теоретико-методичні засади формування, реалізації та розвитку правового регулювання гендерних відносин, система національних і міжнародних норм права у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, принципу недискримінації, а також механізми правового забезпечення гендерної рівності, їх практичне застосування та проблеми ефективності у сучасних умовах.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ECTS).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системного наукового розуміння правових засад забезпечення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, принципу недискримінації та гендерної рівності, розвиток здатності здійснювати науковий аналіз національного і міжнародного законодавства у сфері гендерних відносин, практики його застосування, а також формування дослідницьких і професійних компетентностей щодо виявлення актуальних проблем правового регулювання гендерних відносин, оцінювання ефективності механізмів реалізації державної гендерної політики та розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства України відповідно до конституційних принципів рівності та міжнародних стандартів прав людини.

Основними завданнями навчальної дисципліни є формування у здобувачів системного уявлення про сутність і зміст правового регулювання гендерних відносин, засвоєння теоретичних і методологічних підходів до аналізу гендерної рівності як правового принципу та соціально-правового явища, поглиблене вивчення національного законодавства України і міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків та недискримінації, оволодіння навичками наукового аналізу практики застосування відповідних норм, у тому числі судової практики та практики міжнародних інституцій, розвиток здатності виявляти проблеми та колізії у правовому регулюванні гендерних відносин, оцінювати ефективність механізмів реалізації державної гендерної політики, застосовувати інструменти гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи, а також формування вмінь розробляти науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики з урахуванням конституційних принципів рівності та міжнародних стандартів прав людини.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин» забезпечує набуття здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК03	Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК05	Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.
СК06	Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.
СК07	Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01	Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.
ПРН08	Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проєктами, які дають можливість створювати законопроєктну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо наукових результатів.
ПРН10	Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.
ПРН11	Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень	12	2	2			8	11	1				10
Тема 2. Основні наукові теорії гендеру	12	2	2			8	11		1			10
Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості	12	2	4			6	12	1	1			10
Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу	10	2	2			6	12	1	1			10
Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства	10	2	2			6	12	1	1			10
Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності	10	2	2			6	11	1				10
Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації	10	2	2			6	9		1			8
Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах	14	2	4			8	12	1	1			10
Усього годин	90	16	20	0	0	54	90	6	6	0	0	78

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень

Основи теорії гендеру. Гендер в історії. Сучасні гендерні дослідження та методи формування гендерних знань. Гендерні теорії та концептуальні підходи. Базові ключові поняття, пов'язані зі питаннями статі та гендеру.

Тема 2. Основні наукові теорії гендеру

Теорія соціального конструювання гендеру. Теорія стратифікації гендеру. Гендерне право в системі права та його принципи. Права людини та принцип рівності. Міжсекторальність та множинна дискримінація. Законодавство щодо протидії та запобігання насильству.

Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості

Основні гендерні характеристики особистості. Гендерна ідентичність. Гендерні ролі. Гендерні установки. Гендерні стереотипи. Паритетна рівність.

Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу

Гендерна рівність у європейському правовому просторі та сучасних суспільних практиках. Принципи гендерної рівності у праві ЄС. Участь жінок у політичному житті та процесах ухвалення рішень у державах – членах ЄС і в інституціях Європейського Союзу. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад. Ставлення мешканців і мешканок ЄС до питань гендерної рівності.

Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства

Трансформація суспільного бачення гендерної рівності та її етапи. Важливість гендерної рівності для розвитку демократії. Становлення суспільства гендерної рівності як світова стратегія. Інструменти вимірювання гендерної нерівності. Звіт із людського розвитку Програми розвитку ООН (*UNDP Human Development Report*), Рівень свободи у світі (*Freedom in the World, Freedom House*), Звіт із глобального гендерного розриву (*Global Gender Gap Report*), Індекс людського розвитку (HDI).

Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності

Загальнонаціональне законодавство України у сфері забезпечення гендерної рівності. Законодавство щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у сфері праці та соціального забезпечення. Міжнародно-правові стандарти забезпечення гендерної рівності.

Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації

Державна гендерна політика: суть, зміст, завдання, принципи, стратегії, типи та моделі. Органи, установи та організації, наділені повноваженнями щодо реалізації гендерної політики. Інтеграція гендерних підходів у нормотворчу діяльність. Гендерно-правова експертиза. Антидискримінаційна експертиза проєктів нормативно-правових актів.

Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах

Позитивні заходи та гендерні квоти як інструменти забезпечення збалансованого представництва. Сучасний стан участі жінок у прийнятті рішень в Україні. Роль громадських об'єднань у просуванні гендерної рівності. Гендерна психологія і педагогіка; забезпечення гендерної рівності у сфері освіти. Гендер і сексуальність. Гендерна кримінологія. Медіа та гендерні стереотипи. Забезпечення прав жінок-військовослужбовиць.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень	2	1
2	Тема 2. Основні наукові теорії гендеру	2	
3	Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості	2	1
4	Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу	2	1
5	Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства	2	1
6	Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності	2	1
7	Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації	2	
8	Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах	2	1
Усього годин		16	6

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень	2	
2	Тема 2. Основні наукові теорії гендеру	2	1
3	Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості	4	1
4	Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу	2	1
5	Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства	2	1
6	Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності	2	
7	Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації	2	1
8	Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах	4	1
Усього годин		20	6

8. План семінарських занять

Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень

Мета: формування у здобувачів системного розуміння теоретичних і методологічних засад гендеру як соціально-правової категорії, засвоєння понятійного апарату гендерних досліджень та розвиток здатності застосовувати наукові підходи до аналізу гендерних відносин у праві.

Семінарські питання:

1. Поняття гендеру: співвідношення біологічної статі та соціального гендеру.
2. Історичні етапи становлення гендерних досліджень.
3. Методологічні підходи до дослідження гендеру в праві.
4. Основні концептуальні підходи до розуміння гендеру.
5. Гендер як соціально-правова категорія.
6. Базові поняття: гендерна ідентичність, гендерні відносини, гендерна структура суспільства.
7. Яким чином теоретико-методологічні підходи до розуміння гендеру застосовуються у межах теми Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Проаналізувати різні наукові визначення поняття «гендер» і сформулювати власне доктринальне визначення.
2. Підготувати аналітичний огляд розвитку гендерних досліджень у праві.
3. Визначити ключові методи гендерного аналізу та їх застосування у праві.

Тема 2. Основні наукові теорії гендеру

Мета: поглиблене опанування сучасних гендерних теорій, розуміння їх значення для правового регулювання, а також формування здатності аналізувати принцип рівності, явище множинної дискримінації та правові механізми протидії гендерно зумовленому насильству.

Семінарські питання:

1. Теорія соціального конструювання гендеру.
2. Теорія гендерної стратифікації.
3. Гендер як культурний символ.
4. Гендерне право: місце у системі права.
5. Принцип рівності у праві.
6. Множинна дискримінація та інтерсекційність.
7. Правові механізми протидії гендерно зумовленому насильству.
8. Які положення сучасних гендерних теорій можуть бути використані для обґрунтування проблематики Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Порівняти основні гендерні теорії та визначити їх значення для правового регулювання.
2. Проаналізувати кейс множинної дискримінації.
3. Провести правовий аналіз норм щодо протидії насильству.

Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості

Мета: формування розуміння процесів гендерної соціалізації та їх впливу на правові відносини, розвиток здатності аналізувати гендерні ролі, стереотипи та їх значення для забезпечення паритетної рівності.

Семінарські питання:

1. Поняття гендерної соціалізації.
2. Гендерна ідентичність: формування та правове значення.
3. Гендерні ролі та їх трансформація.
4. Гендерні стереотипи як фактор дискримінації.
5. Паритетна рівність як правова категорія.
6. Яким чином гендерні стереотипи та процеси гендерної соціалізації впливають на предмет Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Проаналізувати вплив гендерних стереотипів на правозастосування.
2. Розробити приклади ситуацій порушення паритетної рівності.
3. Підготувати коротке дослідження щодо гендерних ролей у сучасному суспільстві.

Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу

Мета: засвоєння правових засад гендерної рівності у праві Європейського Союзу, аналіз механізмів забезпечення рівності та участі жінок у процесах прийняття рішень, а також формування здатності застосовувати європейські стандарти у національному праві.

Семінарські питання:

1. Гендерна рівність у праві ЄС.
2. Принцип гендерної рівності в установчих договорах ЄС.
3. Участь жінок у політичному процесі в ЄС.
4. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків.
5. Гендерні політики в країнах ЄС.
6. Які стандарти гендерної рівності ЄС є релевантними для аналізу проблематики Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Проаналізувати норми права ЄС щодо гендерної рівності.
2. Порівняти політики гендерної рівності в різних країнах ЄС.
3. Підготувати аналітичну довідку щодо участі жінок у політиці ЄС.

Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства

Мета: формування розуміння гендерної рівності як складової демократичного розвитку, засвоєння інструментів вимірювання гендерної нерівності та розвиток здатності оцінювати стан гендерної рівності на національному та міжнародному рівнях.

Семінарські питання:

1. Гендерна рівність як складова демократії.
2. Етапи трансформації гендерної рівності.
3. Гендерна рівність як глобальна стратегія.
4. Основні індекси гендерної нерівності.
5. Як показники гендерної нерівності (міжнародні індекси) відображають проблеми, що досліджуються у Вашій науковій роботі?

Завдання:

1. Проаналізувати один із міжнародних індексів (*Global Gender Gap* або *HDI*).
2. Оцінити рівень гендерної рівності в Україні.
3. Підготувати аналітичний звіт щодо гендерних показників.

Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності

Мета: поглиблене вивчення національного та міжнародного законодавства у сфері гендерної рівності, формування здатності здійснювати їх порівняльний аналіз та оцінювати відповідність українського законодавства міжнародним стандартам.

Семінарські питання:

1. Національне законодавство України у сфері гендерної рівності.
2. Законодавство про працю та гендерну рівність.
3. Міжнародно-правові стандарти гендерної рівності.
4. Співвідношення національного та міжнародного права.
5. Які норми національного та міжнародного законодавства є ключовими для правового аналізу у межах Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Проаналізувати Закон України щодо рівних прав жінок і чоловіків.
2. Порівняти національні норми з міжнародними стандартами.
3. Підготувати правовий висновок щодо відповідності законодавства України стандартам ЄС.

Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації

Мета: формування у здобувачів розуміння сутності та механізмів реалізації державної гендерної політики, а також набуття практичних навичок застосування інструментів гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи.

Семінарські питання:

1. Сутність державної гендерної політики.
2. Система органів, що реалізують гендерну політику.
3. Гендерний мейнстримінг.
4. Гендерно-правова експертиза.
5. Антидискримінаційна експертиза.
6. Які механізми державної гендерної політики можуть бути застосовані або вдосконалені у контексті теми Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Провести гендерно-правову експертизу нормативного акту.
2. Проаналізувати державну стратегію гендерної рівності.
3. Розробити пропозиції щодо вдосконалення політики.

Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах

Мета: формування здатності аналізувати реалізацію принципу гендерної рівності у різних сферах суспільного життя, оцінювати ефективність публічних політик та практик, а також виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх правового вирішення.

Семінарські питання:

1. Гендерні квоти та позитивні заходи.
2. Участь жінок у прийнятті рішень в Україні.
3. Роль громадських організацій.
4. Гендер у освіті.
5. Гендер у кримінології.
6. Гендер у медіа.
7. Гендер в армії.
8. Яким чином практики реалізації гендерної рівності у відповідній сфері корелюють із проблематикою Вашого наукового дослідження?

Завдання:

1. Проаналізувати ефективність гендерних квот.
2. Дослідити участь жінок у політиці України.
3. Провести аналіз гендерних стереотипів у медіа.
4. Підготувати дослідження щодо гендерної рівності у сфері освіти.

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
<i>Усього годин</i>			

10. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
<i>Усього годин</i>			

11. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень	8	10
2	Тема 2. Основні наукові теорії гендеру	8	10
3	Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості	6	10
4	Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу	6	10
5	Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства	6	10
6	Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності	6	10
7	Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації	6	8
8	Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах	8	10
Усього годин		54	78

12. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота є важливою складовою освітнього процесу підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та передбачає поглиблене опрацювання теоретичних і прикладних аспектів правового регулювання гендерних відносин, спрямоване на формування системного наукового бачення принципу рівності та недискримінації, засвоєння сучасних методологічних підходів до їх дослідження, а також розвиток здатності до самостійного аналізу національного законодавства України, міжнародно-правових стандартів і практики їх застосування.

У процесі виконання самостійної роботи здобувачі набувають навичок наукового дослідження, здійснюють критичний аналіз нормативно-правових актів, судової практики та практики міжнародних інституцій, виявляють проблеми та колізії у сфері правового регулювання гендерних відносин, оцінюють ефективність механізмів реалізації державної гендерної політики, застосовують інструменти гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи, а також розробляють науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики відповідно до конституційних принципів рівності та міжнародних стандартів прав людини.

Метою самостійної роботи – поглиблення та систематизація теоретичних знань у сфері правового регулювання гендерних відносин, формування здатності до самостійного наукового аналізу національного законодавства України, міжнародно-правових стандартів та практики їх застосування, розвиток умінь виявляти проблеми та колізії у правовому регулюванні гендерних відносин, оцінювати ефективність механізмів реалізації державної гендерної політики, застосовувати інструменти гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи, а також формування навичок підготовки науково обґрунтованих висновків і пропозицій щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики відповідно до конституційних принципів рівності та міжнародних стандартів прав людини.

Самостійна робота передбачає виконання аналітичних завдань, підготовку тез та наукових повідомлень, аналіз нормативно-правових актів у сфері забезпечення гендерної рівності, опрацювання та узагальнення судової практики національних судів і міжнародних інституцій, здійснення порівняльно-правового аналізу законодавства України та міжнародних стандартів,

підготовку аналітичних довідок щодо стану реалізації гендерної політики, проведення гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи проєктів нормативно-правових актів, аналіз практичних кейсів щодо дискримінації та гендерно зумовленого насильства, дослідження інструментів вимірювання гендерної нерівності, розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики, а також передбачає можливість проходження онлайн-курсів (неформальна освіта) з подальшим зарахуванням результатів навчання.

Рекомендовані завдання для самостійної роботи

Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендеру та гендерних досліджень

1. Підготувати короткі тези (1–2 стор.) щодо сучасних підходів до розуміння гендеру як соціально-правової категорії.

2. Здійснити аналітичний огляд (таблично) основних понять: стать, гендер, гендерна ідентичність, гендерні відносини.

3. Підготувати наукове повідомлення про еволюцію гендерних досліджень у праві.

Тема 2. Основні наукові теорії гендеру

1. Порівняти основні гендерні теорії (у формі таблиці: сутність, значення для права, практичне застосування).

2. Проаналізувати один кейс множинної дискримінації (за матеріалами ЄСПЛ або національних судів).

3. Підготувати короткий аналіз законодавства щодо протидії гендерно зумовленому насильству.

Тема 3. Гендерна соціалізація та гендерні характеристики особистості

1. Провести аналіз прикладів гендерних стереотипів у правозастосуванні (2–3 приклади).

2. Підготувати аналітичну довідку щодо впливу гендерних ролей на реалізацію прав людини.

3. Сформулювати короткі пропозиції щодо подолання гендерних стереотипів у праві.

Тема 4. Гендерна рівність як одна з цінностей Європейського Союзу

1. Проаналізувати норми права ЄС щодо гендерної рівності (1–2 акти або положення договорів).

2. Підготувати порівняльну характеристику участі жінок у політиці в 2–3 країнах ЄС.

3. Зробити короткий огляд Європейської хартії рівності жінок і чоловіків.

Тема 5. Гендерна рівність у розвитку демократичного суспільства

1. Проаналізувати один з міжнародних індексів (*Global Gender Gap* або *HDI*) щодо України.

2. Підготувати аналітичну довідку (1–2 стор.) про рівень гендерної рівності в Україні.

3. Сформулювати висновки щодо впливу гендерної рівності на розвиток демократії.

Тема 6. Правове регулювання у сфері забезпечення гендерної рівності

1. Провести аналіз одного нормативно-правового акта України у сфері гендерної рівності.

2. Здійснити порівняльний аналіз (коротко) національного законодавства та міжнародних стандартів.

3. Підготувати правовий висновок щодо відповідності законодавства України міжнародним стандартам.

Тема 7. Державна гендерна політика та механізми її реалізації

1. Підготувати аналітичну довідку щодо державної гендерної політики України.

2. Провести спрощену гендерно-правову експертизу одного проєкту нормативно-правового акта

3. Сформулювати пропозиції щодо вдосконалення механізмів реалізації гендерної політики.

Тема 8. Реалізація гендерної рівності у публічній політиці та соціальних сферах

1. Проаналізувати ефективність гендерних квот (на прикладі України або ЄС).

2. Дослідити один практичний кейс дискримінації або гендерно зумовленого насильства.

3. Провести аналіз гендерних стереотипів у медіа або освіті (1–2 приклади).

4. Підготувати короткі рекомендації з вдосконалення практик забезпечення гендерної рівності.

Варіанти контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти)

Для здобувачів заочної форми навчання передбачається виконання індивідуальних завдань у кількості 5 завдань (на вибір із запропонованого переліку), спрямованих на поглиблення теоретичних знань і формування практичних навичок у сфері правового регулювання гендерних відносин, застосування принципу рівності та недискримінації, аналізу національного законодавства і міжнародно-правових стандартів, оцінювання практики їх реалізації, а також використання інструментів гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи у правозастосовній діяльності. Виконані завдання подаються у письмовій формі та презентуються під час сесії. Максимальна кількість балів – 50.

Тема 1.

Підготувати аналітичні тези (2–3 стор.) щодо сучасних теоретичних підходів до розуміння гендеру як соціально-правової категорії із формулюванням власного наукового визначення.

Рекомендації до виконання: використати не менше 5 джерел (наукові статті, монографії); розкрити щонайменше 3 підходи; показати їх відмінності; обґрунтувати значення для права; структура: вступ – аналіз – узагальнення – авторське визначення.

Міні-завдання:

1. Скласти глосарій (5–7 ключових понять).
2. Подати коротку таблицю «гендер vs стать».
3. Сформулювати 2 проблемні питання для дискусії

Тема 2.

Здійснити порівняльний аналіз гендерних теорій та проаналізувати один кейс множинної дискримінації або гендерно зумовленого насильства.

Рекомендації до виконання: подати теорії у таблиці (теорія – сутність – правове значення); обрати реальний кейс; описати факти, норму, рішення; показати, яка теорія пояснює ситуацію; зробити висновок щодо принципу рівності.

Міні-завдання:

1. Визначити вид дискримінації у кейсі.
2. Вказати застосовані норми (національні/міжнародні).
3. Сформулювати альтернативне правове рішення (1–2 абзаци)

Тема 3.

Підготувати аналітичну довідку (2–3 стор.) щодо впливу гендерних стереотипів на правозастосування.

Рекомендації до виконання: навести 2–3 приклади (суд, медіа, практика); описати стереотип; показати його вплив на рішення; визначити правові наслідки; запропонувати шляхи подолання.

Міні-завдання:

1. Визначити тип стереотипу (рольовий, поведінковий тощо).
2. Скласти коротку таблицю «стереотип – правовий ризик».
3. Запропонувати 2 норми/механізми для мінімізації впливу.

Тема 4.

Здійснити аналіз правових засад гендерної рівності у праві ЄС та порівняти участь жінок у політиці у двох державах ЄС.

Рекомендації до виконання: використати положення ДЄС, ДФЄС або Хартії ЄС; обрати 2 країни; подати показники (у таблиці); коротко проаналізувати причини відмінностей; зробити висновок.

Міні-завдання:

1. Виписати 2–3 норми права ЄС щодо рівності.
2. Побудувати таблицю «країна – % жінок у владі».
3. Сформулювати 1 висновок про ефективність політики ЄС.

Тема 5.

Провести аналіз одного міжнародного індексу гендерної нерівності щодо України.

Рекомендації до виконання: обрати індекс (GGG або GII); коротко описати методику; навести показники України; порівняти з 2 країнами; оцінити динаміку.

Міні-завдання:

1. Визначити місце України у рейтингу.
2. Вказати 2 сильні та 2 слабкі позиції.
3. Сформулювати короткий прогноз (1 абзац).

Тема 6.

Здійснити правовий аналіз одного нормативно-правового акта України та співставити його з міжнародними стандартами.

Рекомендації до виконання: визначити предмет регулювання; виділити ключові норми; співвіднести з CEDAW або іншим актом; оцінити відповідність; зробити висновки.

Міні-завдання:

1. Виписати 3 ключові статті закону.
2. Визначити, чи є прогалини.
3. Запропонувати 1–2 зміни до закону.

Тема 7.

Провести спрощену гендерно-правову або антидискримінаційну експертизу проєкту НПА.

Рекомендації до виконання: обрати проєкт акта; перевірити на відповідність принципу рівності; виявити ризики дискримінації; оформити висновок; подати пропозиції.

Міні-завдання:

1. Визначити цільову групу акта.
2. Виявити потенційно дискримінаційні норми.
3. Запропонувати альтернативне формулювання 1 норми.

Тема 8.

Проаналізувати ефективність гендерних квот або позитивних заходів та один кейс дискримінації або насильства.

Рекомендації до виконання: обрати приклад (Україна/ЄС); описати механізм; оцінити результати; проаналізувати кейс (факти – норми – рішення); сформулювати рекомендації.

Міні-завдання:

1. Визначити тип позитивного заходу.
2. Вказати правову основу (норма/акт).
3. Сформулювати 2 рекомендації щодо вдосконалення практики.

Виконання зазначених завдань спрямоване на формування у здобувачів заочної форми навчання здатності самостійно здійснювати науковий аналіз правового регулювання гендерних відносин, працювати з національними та міжнародними нормативно-правовими актами, критично оцінювати практику їх застосування, виявляти проблеми та колізії у сфері забезпечення гендерної рівності, застосовувати інструменти гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи, а також формулювати обґрунтовані висновки і пропозиції щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики відповідно до конституційних принципів рівності та міжнародних стандартів прав людини.

Виконання індивідуальних завдань є обов'язковою складовою опанування дисципліни «Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин» для здобувачів заочної форми навчання та спрямоване на формування дослідницьких, аналітичних і практико-орієнтованих компетентностей у сфері правового регулювання гендерних відносин, забезпечення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, застосування принципу недискримінації, аналізу національного законодавства та міжнародно-правових стандартів, а також оцінювання ефективності державної гендерної політики і механізмів її реалізації.

Роботи мають відповідати вимогам академічної доброчесності та містити коректні посилання на використані джерела. Текст подається українською мовою, науковим стилем, із дотриманням логічної структури викладу матеріалу.

Структурні вимоги до письмових робіт:

Письмові завдання повинні містити: титульну сторінку; зміст; вступ (обґрунтування актуальності теми); основну частину (теоретичний та аналітичний розгляд проблеми); висновки; список використаних джерел (оформлений за ДСТУ 8302:2015). Вимоги до обсягу прописані для кожного завдання.

Вимоги до оформлення: шрифт: Times New Roman, 14 pt; міжрядковий інтервал: 1,5; поля: 2 см з усіх боків; вирівнювання тексту – по ширині; нумерація сторінок – у правому верхньому куті; посилання на джерела – у тексті у квадратних дужках.

Презентація (за бажанням – замість письмової роботи) (10–15 слайдів) повинна містити: постановку проблеми дослідження; мету та завдання проекту; основні результати аналізу; пропозиції; висновки та практичні рекомендації.

Критерії оцінювання виконаних завдань: відповідність змісту завдання тематиці дисципліни; рівень теоретичного узагальнення та глибина аналізу; використання сучасних наукових джерел; логічність і аргументованість викладення; обґрунтованість висновків і практичних рекомендацій; дотримання вимог академічної доброчесності та оформлення роботи. Виконання завдань для заочної форми навчання є підставою для допуску до підсумкового контролю.

13. Неформальна освіта (онлайн-курси та платформи)

У межах самостійної роботи здобувачам рекомендується проходження онлайн-курсів на міжнародних освітніх платформах з метою розширення професійних компетентностей.

Рекомендовані платформи:

- Coursera (Gender Equality: https://www.coursera.org/learn/gender-equality?utm_source=; Gender Analytics: Gender Equity through Inclusive Design: https://www.coursera.org/specializations/gender-analytics?utm_source=; The Psychology of Gender and Sexuality: https://www.coursera.org/learn/psychology-of-gender-and-sexuality?utm_source=; Feminism and Social Justice: https://www.coursera.org/learn/feminism-social-justice?utm_source=; Gender and Sexuality: Diversity and Inclusion in the Workplace: https://www.coursera.org/learn/gender-sexuality?utm_source=; Gender-based violence: how to become an active bystander: <https://www.coursera.org/learn/gender-based-violence-how-to-become-an-active-bystander?action=enroll>; Gender empowerment strategies: <https://www.coursera.org/learn/gender-empowerment-strategies?action=enroll>);

- Prometheus (Жінки та чоловіки: гендер для всіх: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-for-all-course/?utm_source=; Я знаю гендер: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/?utm_source=; Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-budgeting-communities/?utm_source=; Гендерна рівність та протидія сексуальним домаганням у військовій сфері: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-equality-anti-harassment-military/?utm_source=);

- HSA: Higher School of Advocacy (Гендерна рівність та гендерний мейнстрімінг: <https://www.hsa.org.ua/blog/help-online-course-genderna-rivnist-ta-gendernii-meinstriming>).

Опрацювання зазначених онлайн-курсів не є обов'язковим і здійснюється за власною ініціативою здобувача як форма неформальної освіти.

14. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційований залік)

1. Поняття гендеру та його співвідношення з біологічною статтю.
2. Історичні етапи становлення гендерних досліджень.
3. Сучасні методи гендерних досліджень у праві.
4. Основні концептуальні підходи до розуміння гендеру.
5. Базові поняття гендеру: гендерна ідентичність, гендерні відносини, гендерна структура суспільства.
6. Теорія соціального конструювання гендеру та її значення для права.
7. Теорія гендерної стратифікації: зміст і правове значення.
8. Гендерне право в системі права та його принципи.
9. Принцип рівності у праві: зміст та види.
10. Поняття міжсекторальності (інтерсекційності) та множинної дискримінації.
11. Правові засади протидії гендерно зумовленому насильству.
12. Поняття гендерної соціалізації та її вплив на право.
13. Гендерна ідентичність: зміст і правове значення.
14. Гендерні ролі та їх трансформація у сучасному суспільстві.
15. Гендерні стереотипи та їх вплив на правозастосування.
16. Паритетна рівність як принцип забезпечення рівних можливостей.
17. Гендерна рівність як цінність Європейського Союзу.
18. Принципи гендерної рівності у праві ЄС.
19. Участь жінок у процесах прийняття рішень у державах — членах ЄС.
20. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
21. Гендерна рівність як складова демократичного розвитку.
22. Етапи трансформації гендерної рівності у суспільстві.
23. Основні міжнародні індекси вимірювання гендерної нерівності.
24. Аналіз показників України у Global Gender Gap Report або GII.
25. Особливості гендерної політики у військовій сфері.
26. Законодавство України щодо забезпечення рівних прав у сфері праці та соціального забезпечення.
27. Міжнародно-правові стандарти забезпечення гендерної рівності.
28. Сутність і зміст державної гендерної політики.
29. Гендерно-правова та антидискримінаційна експертиза нормативно-правових актів.
30. Гендерні квоти та позитивні заходи: правова природа та ефективність.

15. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальний метод (лекція, дискусія, консультація, обговорення тощо); методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації, метод демонстрацій: та інші); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій тощо); практичний, пошуковий метод.

16. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни *«Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин»* використовуються такі методи оцінювання:

Для поточного контролю: поточне опитування та участь у наукових дискусіях на семінарських заняттях; оцінювання результатів виконання аналітичних завдань, підготовки тез, наукових повідомлень і презентацій з питань правового регулювання гендерних відносин; оцінювання підготовки аналітичних довідок, порівняльно-правових оглядів національного законодавства та міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення гендерної рівності; оцінювання результатів аналізу судової практики національних судів і міжнародних інституцій, а також практичних кейсів щодо дискримінації та гендерно зумовленого насильства; оцінювання результатів самостійної роботи (проведення гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи проєктів нормативно-правових актів, підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики); тестовий контроль рівня засвоєння теоретичних знань; оцінювання участі здобувачів у науково-практичних заходах, підготовки тез доповідей і наукових статей за тематикою гендерної рівності; врахування результатів неформальної освіти (проходження онлайн-курсів з гендерної політики, прав людини та недискримінації) у встановленому порядку.

Для підсумкового контролю: підсумкове оцінювання у формі диференційованого заліку, що передбачає перевірку рівня сформованості теоретичних знань, аналітичних умінь і дослідницьких компетентностей у сфері правового регулювання гендерних відносин, застосування принципу рівності та недискримінації, аналізу національного законодавства України та міжнародно-правових стандартів, оцінювання практики їх реалізації, а також здатності виявляти проблеми і колізії, проводити гендерно-правову та антидискримінаційну експертизу та формулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства і правозастосовної практики.

17. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики результатів навчання з дисципліни *«Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин»* є комплекс форм і методів контролю, спрямованих на перевірку рівня сформованості теоретичних знань, аналітичних умінь, дослідницьких навичок та здатності застосовувати їх у сфері правового регулювання гендерних відносин, забезпечення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, реалізації принципу недискримінації, а також аналізу та вдосконалення правозастосовної практики.

До основних засобів діагностики належать: усне опитування та участь у наукових дискусіях на семінарських заняттях; оцінювання підготовки та презентації аналітичних доповідей і наукових повідомлень з проблем гендерної рівності та правового регулювання гендерних відносин; виконання індивідуальних аналітичних завдань і наукових есе з питань забезпечення рівних прав і можливостей, протидії дискримінації та гендерно зумовленому насильству; підготовка рецензій на сучасні наукові публікації у сфері гендерного права та прав людини; оцінювання результатів самостійної роботи (аналіз нормативно-правових актів, підготовка аналітичних довідок, проведення гендерно-правової та антидискримінаційної експертизи, розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавства); тестовий контроль теоретичних знань; аналіз практичних кейсів щодо дискримінації та гендерно зумовленого насильства; моделювання правових рішень у сфері забезпечення гендерної рівності; оцінювання результатів неформальної освіти (онлайн-курси з гендерної політики, прав людини та недискримінації) в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті.

Підсумковий контроль передбачає проведення диференційованого заліку, що передбачає комплексну перевірку рівня досягнення програмних результатів навчання.

18. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни *«Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин»* відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів (від – до)
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Ділова гра, практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти ([https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-otsiniuvannia-znan-zdobuvachiv-\(red-2021\).pdf](https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-otsiniuvannia-znan-zdobuvachiv-(red-2021).pdf)).

Порядок зарахування результатів неформальної освіти

Результати проходження онлайн-курсів можуть бути зараховані як складова самостійної роботи за зверненням здобувача в порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://nam.kyiv.ua/files/pdf/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu.pdf>).

Максимальна кількість балів – до **10 балів** у межах самостійної роботи.

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційований залік з початкової дисципліни *«Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин»* складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно з таблицею:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проєкту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

19. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60									Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Самостійна робота		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	10 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

20. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Актуальні проблеми правового регулювання гендерних відносин» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної роботи аспірантів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

21. Рекомендована література

1. Веселовська Н.О. Детермінанти, які впливають на втягнення неповнолітніх дівчат у протиправну діяльність. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 3. С. 249-253. URL: https://kup.edu.ua/doc/chasopis/chasopis_2021_3.pdf
2. Веселовська Н.О. Гендер в Україні (історичні, правові, психологічні та педагогічні аспекти): посібник для самостійної роботи. Київ: НАУ, 2023. 54 с. <https://nam.kyiv.ua/files/publications/gender-v-ukrai%CC%88ni.pdf>
3. Веселовська Н.О., Стерліков О.С. Насильство під час особливих правових режимів: гендерне, під час війни та карантину: монографія. К.: НАУ, 2022. 210 с.
4. Гендерний аналіз регіонального розвитку України. ООН ЖІНКИ, КИЇВ – 2021. URL: <https://numl.org/Ojw>

5. Камінська Н.В. Гендерно-правова експертиза: правові засади, суб'єкти та результати. *Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України та представлення результатів дослідження* : матер. Наук.-практ. конфер. (м. Київ, 25 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 96-99. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7287bc1d-bd2c-4de5-843e-f829637c3b0c/content>
6. Мельник Т., Кобелянська Л. Гендер у термінах, правових актах і практиці перетворень: словник-довідник. К.: Логос, 2020. 239 с.
7. Посібник з надання високоякісних муніципальних послуг із врахуванням гендерного аспекту «Моя гендерно чутлива громада». Аналітичний центр «Юрфем», 2022. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/Posibnyk-hromada.pdf>
8. Ходакова С. Гендерне інтегрування на місцевому рівні. Досвід міст, що приєдналися до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків: практ. посіб. для посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. К., 2020. 28 с.
9. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
10. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
11. Розпорядження КМУ Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 - 2024 роки з її реалізації URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kr221163?an=1>
12. Лук'янова Г.Ю. Гендерна проблематика в умовах дії правового режиму воєнного стану: аналіз ідеологічної складової державної політики та державного управління. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 384-387. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/94>
13. Білоус О.А. Гендерне право як сучасна навчальна дисципліна. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* [у 2 т.]: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.). Одеса: Юридика, 2023. Т. 1. С. 107-108. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e9c10c6-c8d6-4f1d-8be3-2a89d89137bf/content>
14. Марцеляк О.В. Гендерна політика у сучасному виборчому праві. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 377-386. URL: https://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2023/55.pdf
15. Чорна В.Г., Шкарупа К.В. Гендерна рівність як основа сучасного світу: історико-правовий аспект. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. Т. 34(73) № 6. С. 207-211. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.6/33>
16. Смірнова А.О. Право на державну службу в аспекті дотримання стандарту гендерної рівності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 332-336. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/76>
17. Підрозділ правової політики та досліджень ІВА (LPRU). 50:50 до 2030 року: лонгітюдне дослідження проблеми гендерної рівності в юридичній сфері. URL: <https://www.ibanet.org/document?id=IBA-Gender-Report-Ukraine-2024-UKR>
18. Кравченко О.С. Сучасний стан нормативно-правового регулювання здійснення гендерної політики в Україні. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 421-426. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.56>
19. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2024-2029 роки. URL: <https://rm.coe.int/cm-2024-17-finale-ukr/1680af3517>
20. План дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова».
21. Розпорядження КМУ Про затвердження операційного плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/260-2025-p#Text>
22. Щербак Н.М. Гендерна рівність в Збройних Силах України: забезпечення прав жінок-військовослужбовців. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С. 279-285. URL: https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2024/4_2024/40.pdf